

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Татарстан

Муниципальное казенное учреждение «Управление образования Исполнительного комитета Чистопольского муниципального района Республики Татарстан»

МБОУ «Муслюмкинская СОШ»

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО
Г.И.Фазулова _____

Протокол №1

от " 20 " 08.2024 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УВР

Л.Н.Сафиуллина _____

от " 20 " 08 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ "Муслюмкинская
СОШ"

Л.В.Шишкова _____

Приказ №126

от " 20 " 08 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного
предмета
«Родная
(татарская)
литература»

для 10 -11 классов среднего общего образования

для образовательных организаций с обучением на родном (татарском) языке

на 2024-2025 учебный год

Составитель: Фазулова Гульнара Ильдусовна учитель
татарского языка и литературы высшей
квалификационной категории

Муслюмкино 2024

10-11 сыйныфларда «Туган (татар) телдәге әдәбияты» курсының укыту

буенча методик тәкъдимнәр

Туган (татар) телдәге әдәбият. 10 сыйныф: Урта гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен) / Д.М. Абдуллина, Г.Н. Мөхәрләмова. – Казан: Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе нәшрияты, 2023.

Туган (татар) телдәге әдәбият. 11 сыйныф: Урта гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен) / Д.М. Абдуллина, Г.Н. Мөхәрләмова. – Казан: Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе нәшрияты, 2023.

Аңлатма язуы

10-11 сыйныфларда «Туган (татар) телдәге әдәбияты» курсы нигезенә сәнгатьнең тормыш белән бәйләнеше, форма һәм эчтәлек, традицияләр һәм яңачалык бердәмлеге һәм укучыларның тарихи-әдәби мәгълүматларны, әхлакый-этик карашларны аңлау, төп әдәби-теоретик төшенчәләренә, татар әдәбияты тарихын үзләштерү, әдәби әсәрләренә анализлау, бәяләү, аңлату осталыгын һәм күнекмәләрен формалаштыру, туган (татар) теленә ижади чараларын үзләштерү принциплары салынган.

«Туган (татар) телдәге әдәбият» дәресләренә эчтәлегендә түбәндәге юнәлешләр аерылып тора: татар әдәбияты әдәби барышы, проблемалы-тематик блоклар, метапредмет һәм предмет нәтижеләренә ирешүгә юнәлдерелгән һәм төрле компетенцияләр формалаштыруны үз эченә алган әдәбият теориясе.

Бу сыйныфларда татар әдәбиятын укыту программасының эчтәлегенә һәм структурасының нигезендә модульле укыту концепциясе ята, анда «Кеше – иң югары кыйммәт», «Кеше һәм милли холык», «Кеше һәм жәмгыять», «Кеше һәм тарих», «Кеше һәм гайлә кыйммәтләре», «Кеше һәм табигать» кебек проблемалы-тематик блоклар аерып бирелә. Алар әдәбиятны үзлегеннән үсештә булган эстетик система буларак кабул итүне формалаштыру мөмкинлеген бирә. Моның нигезендә тарихи-мәдәни эһәмияте булган әсәрләрнең үзара бәйләнеше бербөтен тәшкил итүен аңлау ята.

«Туган (татар) телдәге әдәбият» өйрәнү түбәндәге максатларга ирешүгә юнәлдерелгән:

- укучыларда уку, сүз сәнгате әсәрләрен кабул итү культураны формалаштыру;
- укучыларның әдәбият дәресләрендә өйрәнгән әдәби текстларны анализлау һәм интерпретацияләү күнекмәләрен мөстәкыйль кулланышына ирешү.

Өлеге максатлар түбәндәге бурычларны хәл итүне сорый:

- туган (татар) әдәби мирасын югары кыйммәт буларак кабул итү, аның рухи һәм милли-мәдәни кыйммәт буларак ролен аңлау мөнәсәбәтен формалаштыру;

– сэнгать эсэренең текстын анализлау күнекмәсен үзләштерү (эсэренең төп темаларын, проблемаларын аерып чыгару, жанр һәм төр, сюжет һәм композиция үзенчәлекләрен, вакыйгаларның урынын, вакытын билгеләү һәм тексттагы стилистик чараларны, сөйләм үзенчәлеген, яшертен эчтәлекне күрә белү осталыгы);

– үзлегеннән укыган эсэрләрне, аларның аерым өлешләрен, телдән һәм язма формада анализлау күнекмәләрен формалаштыру;

– укучыга үз тәҗрибәсен телдән һәм язма формада гомумиләштерергә һәм аңы аша үткәргә кирәкле төшенчә һәм терминологик аппаратны үзләштерү;

– төрле жанрлардагы текстларны (сорауларга жаваплар, рецензияләр, аннотацияләр һ.б.) үзлегеннән булдыру осталыгын формалаштыру;

– уку стратегиясен билгеләү һәм аны тормышка ашыру осталыгы;

– уку һәм тикшеренү эшчәнлегендә уку бүлмәләрен, китапханәләр, музейлар, архивларның, шул исәптән цифрлы, виртуаль ресурсларны да куллану осталыгын формалаштыру;

– уку эшчәнлегенең төрле формаларын үзләштерү (әдәбият, сэнгать турында проект һәм тикшеренү эшләре һ.б.);

– үз туган телендә телдән һәм язма сөйләмне баеп өчен өйрәнелгән әдәбият эсэрләрен куллану, шул нигездә сөйләм культурасын камилләштерү.

Ахыргы нәтижә булып укучыларның әдәбиятны сүз сэнгате буларак кабул итүләренә ирешү, аның халыкның ижтимагый, мәдәни тормышы, тарихы белән тирәнтен бәйләнгән булуын һәм гомуми әдәби процесс белән аерылгысызлыгын аңлау тора.

ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРУ

10 класс – 34 сәгать

№	Тема	Эчтәлек	Сәг. саны	Укучылар эшчәнлегенең төп төрләре
1	Кереш (1 сәгать)	Кереш дәрес. Вакытлы матбугат турында әңгәмә	1	Әңгәмәдә катнашу. Уку өчен журнал яки газетаны мөстәкыйль сайлау. Дәреслек белән танышу, аның белән эшләү алгоритмын үзләштерү.

2	Кеше – иң югары кыйммэт (11 сэгать)	Кеше – иң югары кыйммэт. Шәхеснең дөньядагы урыны, язмышы мәсьәләсе	1	Уку: мәгънәсен аңлап, ижади уку. Уку әңгәмәсе: эчтәлек буенча сорауларга җаваплар бирү, укылган әсәр турында сөйләшүдә катнашу. Әдәби әсәр тексты белән эш: әдәби әсәрнең төрөн һәм жанрын билгеләү, геройның хисләрен белдерә торган сурәтләнү чараларын билгеләү, сәнгатьлелек чараларын тексттан табу, аларның мәгънәләрен аңлау һәм тексттагы әһәмиятен билгеләү. Әсәр героена бәя: автор сурәтләнүенә нигезләнеп, телдән, геройның портретын тасвирлау. Әдәби-теоретик төшенчәләренә үзләштерү
		Күңлемдә көн һаман аяз (Г. Тукайның «Шагыйрь», «Кыйтга» («Көчләремне мин...» шигырьләре)	1	
		Киң Идел кочагында (Г. Рәхимнең «Идел» повестенда яшәү мәгънәсе мәсьәләсе)	1	
		Идел өстендә ялгыз көймә (Г. Рәхимнең «Идел» повестенда ялгызлык мотивы)	1	
		Жаныңның ваклыгын сылтама заманга... (Р. Фәйзуллинның «Жаныңның ваклыгын...» шигырендә шәхес иреге һәм фикер иреге мәсьәләсе)	1	
		Мин – алтын төрән! (Р. Харисның «Алтын төрән» шигырендә кеше һәм вакыт мәсьәләсе куелышы)	1	
		Юлга чыксаң, намусың юлдаш булсын (И. Юзеевның «Өчәү чыктык ерак юлга» әсәрендә тормыш фәлсәфәсе)	1	
		Килер буын синнән ни көтә? (Зөлфәтнең «Кем эле син?», «Дүрт җыр» шигырьләре)	1	
		Күңел ни турында җырлый? (Р. Аймәтнең «Жәйнәң соңгы җыры» шигырендә лирик герой фәлсәфәсе)	1	
		Күңел жиһанны коча (Л. Гыйбадуллинаның «Ө очасы килә...» «...Җирдән – күккә, күктән җиргә кадәр...» шигырьләре)	1	
«Кеше – даһи тереклекнең терәге ул»	1			

		(сочинение язу)		
3	Кеше һәм гаилә кыйммәтләре (14 сәгать)	Шәхес һәм гаилә кыйммәтләре. Әдәби әсәрләрдә мөхәббәт, гаилә мөнәсәбәтләре.	1	Уку: әсәрне аңлап, ижади уку. Әдәби әсәр тексти белән эшләү: укыган әсәрләрнең темасын һәм проблемаларын билгеләү, әсәрләрнең идея этәлеген ачыклау, текстиң тел үзенчәлекләрен ачыклау, әсәрләрдәге тел-сурәтләр чараларын ачыклау һәм аларның әдәби әсәрдәге ролен баяләү. Әдәби әсәрне интерпретацияләү. Әдәби-теоретик төшенчәләрне үзләштерү
		Мөхәббәт сине яраткан кешене бәхетле итү ул (Г. Исхакыйның «Остазбикә» повестенда гаилә бәхете мәсьәләсе)	1	
		Хатын-кыз бәхете – ана булуда (Г. Исхакыйның «Остазбикә» повестенда психологизм)	1	
		Ана күңеленә кайгы кунмасын (Ә. Еникинең «Ана һәм кыз» хикәясендә ана һәм кыз мөнәсәбәтләренә гәүдәләнеш)	1	
		Ана күңеле балада... (Ш. Хөсәеновның «Әни килде» драмасында гаилә мөнәсәбәтләренә асылы)	1	
		Кешенең иң зур бурычы анасы алдында (Ш. Хөсәеновның «Әни килде» драмасының проблематикасы)	1	
		Һәр мөхәббәтнең үз тарихы (И. Юзеевның «Гашыйклар тавы» әсәрендә мөхәббәт хисенең гәүдәләнеш)	1	
		Мөхәббәтне ара ераклыгы сыный (И. Юзеевның «Гашыйклар тавы» әсәрендә тормыш фәлсәфәсе һәм мөхәббәт идеалы)	1	
		«Гаилә бәхетенә нигезе яратуда» (сочинение язу)	1	
		Мөхәббәт тормышка ямь өсти (Х. Туфанның «Әйткән иден» шигырендә дуслык, мөхәббәт һәм тугрылыкның чагылышы)	1	
	Саф хисләр үлемнән дә	1		

		көчлөрэк (М. Жәлилнең «Ышанма» шигырендә рухи ныклык, мәхәббәт һәм изге бурыч мәсьәләләре)		
		Улың – нәселеңнең дәвамчысы (Р. Мөхәммәтшинның «Тырыйк» хикәясендә гаилә образының чагылышы)	1	
		Гаилә – үзе бер дәүләт ул (Р. Фәхретдиновның үгет-нәсыйхәтләрендә татар гаиләсе кануннары)	1	
		«Яхшылык эшлә дә суга сал» (Проект эше яклау)	1	
4	Кеше һәм милли хольк (7 сәгать)	Кеше һәм милли хольк. Әдәби әсәрләрдә милли хольк гәүдәләнешә	1	Уку: мәгънәсен аңлап, ижади уку. Әдәби әсәр тексты белән эшләү: укыган текстның эчтәлегенә кагылышлы сорауларга жавап бирү, әсәрнең темасын, проблемасын, идеясен ачыклау. Уку-уқыту әңгәмәсе: укылган әсәр эчтәлегенә нигезләнәп әңгәмәдә катнашу, үз фикереңне формалаштыру һәм аны нигезли һәм яклый алу. Текстны сөйләү: ижади сөйләү. Әдәби-теоретик төшенчәләрне үзләштерү. Үткән материалны ныгыту: гомумиләштерү, сорауларга телдән жаваплар бирү
		Ир язмышы – халык язмышы (М. Гафуриның «Үзем һәм халкым» шигыре)	1	
		Тел – милли бердәмлек символы (Р. Әхмәтжановның «И туган тел», «Бергәләп жырылык» шигырьләре)	1	
		Туган телгә олы хөрмәт саклап (Р. Миңнуллинның «Туган теләмә» шигыре)	1	
		Үткәннәрне белсәң, киләчәгә ачык булып (Р. Зайдулланың «Карап торам Казаныма» шигыре)	1	
		Холькның тискәре сыйфатлары да була (Г. Исхакыйның «Жан Баевич» драмасы милли холькның тискәре яклары)	1	
		Миллилегеңне югалту – милләтеңне югалту ул (Г. Исхакыйның «Жан Баевич» драмасының идея- проблематикасы)	1	

5	Нәтижеләр чыгару (1 сәгать)	Үткән материалны кабатлау. Нәтижеләр чыгару.	1	Комплекслы кабатлау. Гомумиләштерү, сорауларга җаваплар бирү. Контроль тест биремнәрен үтәү
---	-----------------------------	--	---	---

11 класс – 34 сәгать

№	Тема	Эчтәлек	Сәг. саны	Укучылар эшчәнлегенә төп төрләре
1	Кеше һәм жәмгыять (10 сәгать)	Кеше һәм жәмгыять (Г. Тукайның «Өзелгән өмид» шигыре)	1	Уку: мәгънәсен аңлап, ижади уку. Уку әңгәмәсе: тема буенча сорауларга җаваплар, укылган текст буенча фикер алышуда катнашу, аның нигезендә үз карашыңны формалаштыру. Әдәби әсәр текстны белән эшләү: геройның хисләрен белдерә торган сурәтләнү чараларын билгеләү, әсәрдән тел-сурәтләнү чараларын табу, аларның мәгънәләрен аңлау һәм тексттагы әһәмиятен билгеләү. Ижади эш: сочинение язу
		Сүз көчле ул... (С. Рәмиевның «Сүзем һәм үзем» шигырендә тормыш идеалы)	1	
		Фәрештә һәм шайтан көрәше (Дәрдемәнднең «Куанды ил, канат какты мэләкләр... » шигырендә халык язмышы мәсьәләсе)	1	
		Мәхәббәткә богау салып булмый (К. Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында мәхәббәт хисенә көче)	1	
		Сугыш – кешелекнең иң зур хатасы (К. Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында кеше һәм сугыш мәсьәләсе)	1	
		Кешелек кануннарына төзәтмәләр кертелми (Һ. Такташның «Югалган матурлык» драмасында гаилә һәм мәхәббәт мәсьәләсе)	1	
		Заман үзгәрсә дә матурлык югалмасын (Һ. Такташның «Югалган матурлык» драмасында идеология һәм чынбарлык)	1	
Әманәт – намус сынавы (Х. Әюповның «Әманәт» шигыре)	1			

		Тик исэн булсын, дип, Ватаным. (Р. Валиевның «Ватаным» шигыре)	1	
		«Гаделлек белән бу жиһан тулы нур булыр» (сочинение язу)	1	
2	Кеше һәм тарих (13 сәгать)	Тарих комы эзләрне күмә (Дәрдемәнднең «Без» шигыре)	1	Уку: мәгънәсен аңлап, ижади уку. Уку әңгәмәсе: укыган текстның эчтәлегенә буенча сорауларга җаваплар, текстның эчтәлегенә һәм формасы белән бәйлә сораулар формалаштыру. Әдәби әсәр текстны белән эшләү: әдәби әсәрдә геройларның позицияләрен аеру, укыган әсәрнең темасын, проблемасын, идея-эмоциональ эчтәлеген билгеләү, геройның хисләрен белдерә торган сурәтләр чараларын билгеләү, сәнгатьлелек чараларын тексттан табу, аларның мәгънәләрен аңлау һәм тексттагы әһәмиятен билгеләү. Әдәби-теоретик төшенчәләрен үзләштерү
		Шәхес тарихи жирлектән тулысынча азат түгел (Х. Туфанның «Хәят» шигыре)	1	
		Тарихның канлы битләре дә була (Р. Галиуллин «Боссойко» хикәясе)	1	
		Һәр гаиләнең үз тарихы... (М. Мәһдиев «Кеше китә – жыры кала» повестенда асыл тормышы)	1	
		Сугыш чорының үз кануннары (М. Мәһдиев «Кеше китә – жыры кала» повестенда асыл тормышына сугышның тәэсире)	1	
		Яшәү дәвам итә... (М. Мәһдиев «Кеше китә – жыры кала» повестенда тарихи чор һәм аның хужалары)	1	
		Үткәннәрдән килгән кунак (Т. Миңнуллинның «Шәжәрә» драмасында күтәрелгән проблемалар)	1	
		Намусыңа тарих тузаны кунмасын (Т. Миңнуллинның «Шәжәрә» драмасында геройлар язмышы)	1	
		Хәзерге ул үткәннең дәвамы буларак яши (Т. Миңнуллинның «Шәжәрә» драмасының идеясе)	1	
		Тарих агымына каршы барып булмый (З. Хәкимнең «Гасыр моңы» драмасында	1	

		тарихи вакыйгаларның геройлар язмышына ясаган борылыш)		
		Иленнән аерылган – канаты каерылган (З. Хәкимнең «Гасыр моңы» драмасында шәхес каршылыгы)	1	
		Кеше язмышы – үзе тарих (З. Хәким «Гасыр моңы» драмасында тарихи чор һәм геройлар язмышы)	1	
		«Кеше китә – жыры кала» (проект эше яклау)	1	
3	Кеше һәм табигать (10 сәгать)	Әдәби әсәрләрдә кеше һәм табигать мөнәсәбәтләрен чагылдыру	1	Уку: мәгънәсен аңлап, ижади уку. Әдәби әсәр тексти белән эшләү: укылган әсәр эчтәлегенә буенча сорауларга җаваплар бирү, әдәби әсәрләрененң язылу вакыты, аларда сурәтләнгән чор һәм әсәрдә күтәрелгән проблемаларны чагыштыру, әсәрнең төп фикерен ачыклау, вакыйгалар эзлеклелеген билгеләү, геройга бәя бирү, автор позициясен ачыклау, әсәрдән тел-сурәтләнү чараларын табу, аларның мәгънәләрен аңлау һәм тексттагы әһәмиятен билгеләү. Әдәби әсәрне интерпретацияләү. Әдәби-теоретик төшенчәләрне үзләштерү. Үткән материалны ныгыту: гомумиләштерү, сорауларга телдән җавап бирү. Ижади эш: сочинение язу
		Шул туфракта язсын яшәргә (К. Булатованың «Шушы яктан, шушы туфрактан без» шигыре)	1	
		Табигатьнең дә хәтер бар (Г. Зәйнәшева «Таулар моңы» шигыре)	1	
		Болын – табигатьнең гүзәл почмагы...(Ф. Бәйрәмованың «Болын» повестенда кеше күңеленә табигать белән рухи бердәмлегенә)	1	
		Табигать гарасаты – күңелдәге ташкын хисләр (Ф. Бәйрәмованың «Болын» повестенда яшәү көче биргән мэхәббәт хисе)	1	
		Табигать бишеген сау булса ... (Ф. Бәйрәмованың «Болын» повестенда психологизм)	1	
		Шәфкатьлелек – табигать бүлгә (Н. Гыйматдинованың «Ак торна каргышы» повесте геройларына бәя)	1	

		Табигать могжизасы – Ак торна (Н. Гыйматдинованың «Ак торна каргышы» повестеның темасы һәм күтәрелгән проблемалар)	1	
		Табигатьнең үче аяусыз (Н. Гыйматдинованың «Ак торна каргышы» повестеның идеясе)	1	
		«Табигать яратуга мохтаж» (сочинение язу)	1	
4	Нәтижэләр чыгару (1 сәгать)	Үткән материалны кабатлау. Нәтижэләр чыгару.	1	Комплекслы кабатлау. Гомумиләштерү, сорауларга җаваплар бирү. Контроль тест биремнәрен үтәү